

"İŞ, GÜÇ" ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ VE İNSAN KAYNAKLARI DERGİSİ

"IS, GUC" INDUSTRIAL RELATIONS AND HUMAN RESOURCES JOURNAL

2018 Cilt/Vol: 20/Num:3 Sayfa/Page: 1-30

Editörler Kurulu / Executive Editorial Group

Aşkın Keser (Uludağ University)
K. Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Şenol Baştürk (Uludağ University)

Özel Sayı Editörü / Special Issue Editor

Prof. Dr. Yusuf Alper

Özel Sayı Sekreteryası / Special Issue Secretariat

Damla Şahin

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç. Dr. Erdem Cam (ÇASGEM)
Yrd. Doç. Dr. Zerrin Fırat (Uludağ University)
Prof. Dr. Aşkın Keser (Uludağ University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Prof. Dr. Abdulkadir Şenkal (Kocaeli University)
Doç. Dr. Gözde Yılmaz (Marmara University)
Yrd. Doç. Dr. Memet Zencirkıran (Uludağ University)

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof. Dr. Ronald Burke (York University-Kanada)
Assoc. Prof. Dr. Glenn Dawes (James Cook University-Avustralya)
Prof. Dr. Jan Dul (Erasmus University-Hollanda)
Prof. Dr. Alev Efendioğlu (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Adrian Furnham (University College London-İngiltere)
Prof. Dr. Alan Geare (University of Otago- Yeni Zelanda)
Prof. Dr. Ricky Griffin (TAMU-Texas A&M University-ABD)
Assoc. Prof. Dr. Diana Lipinskiene (Kaunos University-Litvanya)
Prof. Dr. George Manning (Northern Kentucky University-ABD)
Prof. Dr. William (L.) Murray (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Mustafa Özbilgin (Brunel University-UK)
Assoc. Prof. Owen Stanley (James Cook University-Avustralya)
Prof. Dr. Işık Urla Zeytinoğlu (McMaster University-Kanada)

Ulusal Danışma Kurulu / National Advisory Board

Prof. Dr. Yusuf Alper (Uludağ University)
Prof. Dr. Veysel Bozkurt (İstanbul University)
Prof. Dr. Toker Dereli (Işık University)
Prof. Dr. Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir University)
Prof. Dr. Ahmet Makal (Ankara University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Prof. Dr. Nadir Suğur (Anadolu University)
Prof. Dr. Nursel Telman (Maltepe University)
Prof. Dr. Cavide Uyargil (İstanbul University)
Prof. Dr. Engin Yıldırım (Anayasa Mahkemesi)
Prof. Dr. Arzu Wasti (Sabancı University)

İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, yılda dört kez yayınlanan hakemli, bilimsel elektronik dergidir. Çalışma hayatına ilişkin makalelere yer verilen derginin temel amacı, belirlenen alanda akademik gelişime ve paylaşım katkıda bulunmaktadır. "İş, Güç," Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 'Türkçe' ve 'İngilizce' olarak iki dilde makale yayınlanmaktadır.

"Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is peer-reviewed, quarterly and electronic open sources journal. "Is, Güc" covers all aspects of working life and aims sharing new developments in industrial relations and human resources also adding values on related disciplines. "Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is published Turkish or English language.

TARANDIĞIMIZ INDEXLER

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited

“İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi - © 2000- 2018

“Is, Güc” The Journal of Industrial Relations and Human Resources - © 2000- 2018

İÇİNDEKİLER

YIL: 2018 / CİLT: 20

SAYI: 18. ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ KONGRESİ ÖZEL SAYISI

SIRA	MAKALE BAŞLIĞI	SAYFA NUMARALARI
1	Prof. Dr. Yusuf Alper / Özel Sayı Editörü Sunuş	6
2	Prof. Dr. A. Çiğdem Kirel, Prof. Dr. Yılmaz Özkan, Prof. Dr. Verda Canbey Özgüler, Doç. Dr. M. Çağlar Özdemir, Doç. Dr. Fatma Kocabaş, Doç. Dr. Ekrem Erdoğan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğrencilerinin Kimlik Algıları ve İşgücü Piyasalarındaki Beklentileri DOI: 10.4026/iscuc.473444	7
3	Arş. Gör. Süheyla Erikli Türkiye’de Aile Dostu Refah Politikalarının Kreş ve Bakımevleri Hizmetleri Açısından Gerekliliği DOI: 10.4026/iscuc.473454	37
4	Dr. Öğr. Üyesi Davuthan Günaydın, Doç. Dr. Çiğdem Vatansever, Ahmet Aktuna Tarım Sektöründe Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Tutumları DOI: 10.4026/iscuc.473461	53
5	Prof. Dr. Sevda Demirbilek, Doç. Dr. Şebnem Seçer, Arş. Gör. Duygu Köleoğlu Çalışma Zamanı Kültürünün Tüketim Toplumu Açısından İncelenmesi DOI: 10.4026/iscuc.473598	81
6	Prof. Dr. Fatih Karcıoğlu, Arş. Gör. Ensar Balkaya Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: TRA1 Bölgesi Örneği DOI: 10.4026/iscuc.473601	101
7	Dr. Öğr. Üyesi Ergün Yazıcı Sağlık Politikalarında Değişim ve İstihdam Biçimine Etkisi DOI: 10.4026/iscuc.473602	126
8	Prof. Dr. Güven Murat Dünya’da ve Türkiye’de Neo-Liberal Ekonomi Politikalarının İşgücü Piyasasına Yansımalarına Bakış DOI: 10.4026/iscuc.473606	153

9	Dr. Öğr. Üyesi Ö. Hakan Çavuş Sosyal Politika Bakımından Meslek Edinilmiş Geçici İş İlişkisi DOI: 10.4026/isguc.473608	183
10	Doç. Dr. Hande Şahin Türkiye’de Kolektif İşçi Hareketlerini Sınırlandıran Etkenler DOI: 10.4026/isguc.473609	203
11	Dr. Öğr. Üyesi Menekşe Şahin, Dr. Öğr. Üyesi Gökben Bayramoğlu Kayıt Dışı İstihdam Nedenlerine İlişkin Niteliksel Bir Analiz: Çorum İlinde Kayıt Dışı İstihdam Nedenleri Hakkında İşveren, İşçi ve Kamu Görüşlerinin Değerlendirilmesi DOI: 10.4026/isguc.473610	229
12	Doç. Dr. Sadık Kılıç, Arş. Gör. Büşra Yüksel, Arş. Gör. Ali İhsan Balcı Sendikalar Örgütlenme Stratejisi ile İlgili Ne Yapıyor? TÜRK-İŞ, DİSK ve HAK-İŞ Örnekleri DOI: 10.4026/isguc.473614	259
13	Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Kağan Yasım Taşeron (İşçileri) Taş Taşısın: Belediye İşçileri Örneği DOI: 10.4026/isguc.473616	285
14	Doç. Dr. Adnan Küçükali, Uğur Şen Çalışanların Sosyal Sorumluluk ve Çevre Algıları: Sakin Kent (Cittaslow) Uzundere Örneği DOI: 10.4026/isguc.473618	309
15	Prof. Dr. Suat Uğur, Yeşim Özdemir Ev Hizmetleri Alanında Çalışan Yabancı Kadın İşgücünün İncelenmesi: İzmir İli Alan Araştırması DOI: 10.4026/isguc.473619	347
16	Dr. Öğr. Üyesi Bülent Arpat, Prof. Dr. Yılmaz Özkan İşletmelerde Ölçek, Ekonomik Faaliyet Grubu ve Tehlike Sınıfı Değişkenlerinin İş Güvenliği Kültürü Üzerine Etkisi: Metal Sektörü, Denizi İli Örneği DOI: 10.4026/isguc.473620	365
17	Prof. Dr. Yusuf Alper, Öğr. Gör. Duygu Açıık, Arş. Gör. Ulviye Tüfekçi Sosyal Güvenlikte Yeni Yol Arayışı: Risk Temelli Sosyal Güvenlik Anlayışından Herkes için Hayat Boyu Sosyal Güvenlik Anlayışına DOI: 10.4026/isguc.473622	389

ÖZEL SAYI İÇİN SUNUŞ

U ludağ Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü olarak düzenlediğimiz 18. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri Kongresinde sunulan bildirilerle ilgili 3 akademik yayın gerçekleştirmeyi planlamıştık. Kongre genişletilmiş bildiri özetleri kitabı Kongre başlamadan önce basılı olarak katılımcılara ulaştırıldı. İkinci yayın olan bildiri sunum metinlerinin yer aldığı Kongre kitabı Türk-İş tarafından basıldı ve 19. Kongre sürecinde katılımcılara ulaştırılacak. Son yayın, Kongrede sunulan bildirilerin makale formatında hazırlanarak Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri için 20 yıldan beri elektronik ortamda yayın yapan İŞGÜÇ *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisinin* özel sayısı olarak yayınlanması idi.

Kongrede sunulan bildirilerden 23'ü, Kongre sayfasında belirtilen tarihe kadar İŞGÜÇ dergisinde yayınlanmak üzere gönderildi. Makalelerin hakem süreci İŞGÜÇ dergisinin yayın ilkeleri çerçevesinde sürdürüldü. Önce her makale için 2 hakem belirlendi ve değerlendirme raporları beklendi. Hakemlerden birinin yayınlanamaz raporu verdiği durumlarda üçüncü hakem atandı ve değerlendirilmesi alındı. Basit veya kapsamlı düzeltme istenen makaleler yazarlarına geri gönderildi ve gelen düzeltmeler tekrar hakemlere gönderilerek nihai kararları alındı. Uzunca bir zaman alan süreç nihayet tamamlandı ve 23 makaleden 16'sı yayınlanabilir raporları ile birlikte dergi yönetimine gönderildi. Yayın için yeterli görülmeyen 7 makalenin yazarlarına çalışmalarının, isterlerse Kongre kitabında yayınlanabileceği belirtildi. Bu talebe dönüş yapan 1 yazarın makalesi Kongre kitabına alındı.

“Sosyal Politikada Dönüşümler” ana temalı 18. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresinde sunulan bildirilerin makale olarak yayınlanması ile ilgili olarak; bildirilerini hakemli dergide yayınlanacak şekilde yeniden düzenleyerek gönderen meslektaşlarıma; gönderilen makaleleri titizlikle değerlendiren hakem öğretim üyesi meslektaşlarıma; bildirilerin makale olarak yayınlanması imkanı için Dr. Öğretim üyesi Şenol Baştürk'ün şahsında İŞGÜÇ Dergisi yönetimine; hakem değerlendirme sürecinde büyük bir dikkat ve titizlikle yazışmaları gerçekleştiren yardımcı editör Damla Şahin'e bu yayının gerçekleşmesi için harcadıkları emekleri için teşekkürlerimi iletmek isterim.

*Prof. Dr. Yusuf Alper
Özel sayı Editörü
Eylül-2018, Bursa*

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KİMLİK ALGILARI VE İŞGÜCÜ PİYASALARINDAKİ BEKLENTİLERİ¹

A. Çiğdem KİREL²

Yılmaz ÖZKAN³

Verda CANBEY-ÖZGÜLER⁴

M. Çağlar ÖZDEMİR⁵

Fatma KOCABAŞ⁶

Ekrem ERDOĞAN⁷

ÖZET

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (ÇEEİ), Türkiye genelinde 36 üniversitede kurulu, 27 üniversitede eğitim veren disiplinler arası özelliğe sahip bir bölümdür. İktisat, Hukuk, Sosyoloji ve Psikoloji ana arterlerinin kesişim kümesinde, işgücü piyasaları, sosyal politika, iş ve sosyal güvenlik hukuku, insan kaynakları yönetimi, çalışma sosyolojisi ile örgütsel yönetim ve çalışma psikolojisi gibi konularla ilgilenir. Geniş akademik yelpazesi, bu alanda eğitim gören öğrencilerde kimi zaman kimlik karmaşasına neden olmaktadır. Bu makale, ÇEEİ öğrencilerinin bölüme ilişkin kanaatlerini, kimlik algılarını, işgücü piyasalarındaki beklentilerini ve değerleri arasındaki eşgüdüm ilişkisini tespit etmek amacıyla Anadolu Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi ortaklığında yürütülüp tamamlanmış araştırma projesinin çıktılarını içermektedir. Yeterli istatistikî örneklem kapasitesi sayesinde Türkiye genelinde eğitim alan ÇEEİ öğrencilerinin genel algısını gösterebilme kabiliyetine sahip önemli ve orijinal bir çalışmadır. Araştırma, anketlere cevap alınabilen 25 ÇEEİ bölümünde eğitim alan 3.927 öğrenciyi kapsamaktadır. Kesitsel tarama modeline dayalı nicel yöntemle

- 1 Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında desteklenen 1502E048 nolu projeden türetilmiştir.
- 2 Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, ackirel@anadolu.edu.tr
- 3 Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü yozkan@sakarya.edu.tr
- 4 Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, vcanbey@anadolu.edu.tr
- 5 Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü cozdemir@sakarya.edu.tr
- 6 Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, fkocabas@anadolu.edu.tr
- 7 Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü eerdogan@sakarya.edu.tr

yürütülen araştırmada öğrenci sayılarına, sınıflara, öğretim türlerine ve cinsiyete duyarlı hazırlanmış yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Veriler SPSS V21 ve Minitab programlarında analiz edilmiştir. Araştırma bulguları; Genel Nitelikli Bulgular ile Bölüm Kalitesi ve Öğrencilerin Kimlik Algısına ilişkin Bulgular şeklinde iki ana başlıkta sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda, öğrencilerin bölüme ilişkin kanaatleri; eğitim kalitesi, ölçme değerlendirme, mesleki yetkinlik algısı, iletişim becerisi, demokratik ve sosyal haklar, yurt dışı imkânları ve kimlik algısı gibi birçok bileşene çerçevesinde tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Kimlik Algısı, Beklenti/Değer Teorisi, Motivasyon, İşgücü Piyasaları.

IDENTITY PERCEPTIONS AND LABOR MARKET EXPECTATIONS OF LABOR ECONOMICS AND INDUSTRIAL RELATIONS STUDENTS

ABSTRACT

The Labor Economics and Industrial Relations (LEIR) is a department with interdisciplinary qualifications that trains 27 universities, established in 36 universities across Turkey. The Department of Labor Economics, which is at the intersection of the main arteries of Economics, Law, Sociology and Psychology, deals with topics such as labor market, social policy, labor and social security law, human resources management, work sociology and organizational management and social psychology. A wide range of academic fields of the department sometimes cause identity confusion in students studying in this area. This article contains the outputs of a research project carried out and completed in partnership with Anadolu University and Sakarya University in order to determine the coordination relation between the perceptions of identity, perceptions of the labor market, and values of the LEIR students. This research is an important and original study that has the ability to show the general perception of LEIR students trained in Turkey because of its sufficient statistics sample capacity. The survey includes 3,927 students trained in the 25 Labor Economics departments that can respond to the questionnaires. In the research conducted by the quantitative method based on the cross-sectional survey model, structured questionnaires were applied to student; numbers, classes, teaching types and sex sensitive. Data were analyzed in SPSS V21 and Minitab programs. Research findings classified in two main categories as “General Findings” and “Department Quality and Findings related to Perception of Students”. In this context, students’ opinions about the departments have been determined within the framework of many components such as quality of education, assessment and evaluation, perception of professional competence, communication skills, democratic and social rights, opportunities abroad and identity perception.

Key Words: Labor Economics and Industrial Relations, Sense of Identity, Expectations/Values, Motivation Labour Markets.

GİRİŞ

S anayi toplumu düzeninin ortaya çıkardığı yoksulluk, kadın ve çocukların uzun saatlerle ve düşük ücretlerle çalışmaları gibi toplumu etkileyen sosyal sorunlara çözüm aranması ihtiyacının doğması ile gelişen sosyal politika disiplini, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Günümüzde yaşanan sosyal sorunların çeşitlenmesi ile birlikte bölümün ilgilendiği konular genişlemiş ve küreselleşme ile birlikte hızla gelişen enformasyon teknolojisi sayesinde alanın önemi daha da artmıştır. Bu durum bahsi geçen alanda yürütülen akademik araştırmaların artmasına da neden olmuştur.

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nün disiplinler arası özelliği, öğrenciler açısından kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz sonuçlar oluşturabilmektedir. Ders programlarının ve ders içeriklerinin zenginliği, toplumsal sorunlara ve iktisaden çok önemli olan işgücü piyasalarına ilişkin konulara olan ilgisi olumlu yönlerini oluştururken, alan sınırlandırılmasındaki zorluklar ile bölümün kamu ve özel sektörde fazla tanınır olmaması olumsuz yanları arasında sayılabilir. Öğrenciler toplumsal sorunlara ilişkin çözüm tartışmaları yapabildikleri için motive olurken diğer yandan iş bulma konusunda beklentilerinin karşılanamayacağı endişesi ile demotive olabilmektedir. Bu durum öğrencilerde örgütsel kimlik algısının oluşumunda da bir takım karmaşalara neden olabilmektedir.

Örgüt kimliği kavramı, Henri Tajfel'in (1974-1978) Sosyal Kimlik Teorisi çalışmalarına dayanmaktadır. Sosyal Kimlik Teorisine göre; bireyler diğerlerinin yaş, cinsiyet, dini inanış gibi belirli bir gruba aidiyeti ile ortaya çıkan çeşitli benlik sınıflandırmalarına göre kendilerini konumlandıkları kolektif bir kimlik oluştururlar. Birey kimliğini diğer birçok gruba bağlı oluşturabileceği gibi, çalışmakta olduğu örgüte de aidiyet geliştirerek ortaya koyabilmektedir. Bir başka deyişle örgütsel kimliği; bir örgüte dair en temel, en belirleyici ve en sürekli inanışın toplamı olarak tanımlamak mümkündür (Duman vd., 2013: 76).

Araştırmanın amacı; ÇEEİ öğrencilerinin bölüme ilişkin kanaatlerini, kimlik algılarını, işgücü piyasalarındaki beklentilerini ve değerleri arasındaki eşgüdüm ilişkisini tespit etmektir. Bu amaç çerçevesinde, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerinin bölüm hakkında düşünceleri, bölümün eğitim kalitesi, bölümün sağladığı mesleki yetkinlik, iletişim becerisi, bölümde uygulanan ölçme ve değerlendirme sistemine ilişkin düşünceler, demokratik ve sosyal haklar, sanatsal imkânlar, yurt dışı imkânları ile öğrencilerin kimlik algısı gibi konular araştırılmıştır.

Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerinin;

- Sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
- Bölümden beklentileri nasıldır?
- Gösterdikleri çaba (aldıkları dersler, niteliği ve memnuniyetleri) nasıldır?
- Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri kimliği algısı nasıldır?
- İşgücü piyasalarıyla ilgili beklentileri nasıldır?

Bireylerin gösterdiği çaba ile aldığı karşılığın doğru orantılı olduğu varsayımı, beklenti değer teorisinin özünü oluşturmaktadır. Bireyler harcadıkları çaba karşılığında buna eşdeğer gördükleri olumlu bir sonucu elde etmek istemektedir. Bu çalışmada, öğrencilerin gösterdiği çaba ile ulaşmak istedikleri hedef arasında bir ilişki olup olmadığı ortaya konularak bölüme ilişkin kimlik algıları tespit etmeyi hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda belirlenen değişkenlerden;

- Bağımsız değişkenler: Eğitim Kalitesi, Mesleki Yetkinlik, İletişim Becerisi, Memnuniyet, Ölçme Değerlendirme, Demokratik Haklar, Sosyal ve Sanatsal İmkânlar, Kimlik Algısı.
- Aracı değişken: Beklenti/Değer Teorisi.
- Bağımlı değişken: Kimlik algısı.
- Kontrol değişken: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri

Analiz sonucunda örneklemden elde edilen sonuçlar hedef kitle için genellenecektir.

Araştırma kapsamına alınan her bir bölüme ait öğrenci sayısı YÖK'ten edinilen bilgilerle tespit edilmiş, evreni yansıtabilecek düzeyde (%5 anlamlılık) sınırlandırılmış ve sınıflandırılmıştır. Bu çerçevede her bir bölüme, ilgili sınıflara, öğretim türüne, cinsiyete göre ayrıştırılmış zarflar şeklinde anketler gönderilmiştir. 27 üniversiteye araştırma anketi gönderilmiş ancak 25'inden geri dönüş alınabilmiştir⁸. Bu kapsamda 25 bölümde öğrenim gören 3.927 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Araştırma, **Kesitsel Tarama Modeline dayalı Nicel Yöntemle** gerçekleştirilmiştir. Orijinal olarak geliştirilen ölçeğin soru formuna (ankete) aktarılması yöntemiyle hedeflenen verilere ulaşılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak yüz yüze anket uygulaması yürütülmüştür. Bu çalışma betimleyici niteliği haizdir.

Araştırmanın süreci; sorun tespiti, tespite yönelik ölçek geliştirme, ölçeğin uygulanması, değerlendirilmesi ve analizi aşamalarından oluşmaktadır. Sorun tespiti, araştırmacıların (Anadolu Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğretim üyelerinin) tecrübelerini paylaşabilecekleri bir toplantı sonucunda oluşturulmuştur. Tespit edilen sorunlar çerçevesinde öbeklenmiş gruplar halinde sorular oluşturulmuş ve genel nitelikli ölçek çalışması yapılmıştır. Üretilen ölçek, pilot bölge olarak Anadolu ve Sakarya Üniversitelerinde okuyan ilgili bölüm öğrencilerine uygulanmış ve geçerlilik güvenilirlik testleri yapılarak ibra edilmiştir. İbra edilen ölçek son kontrollerden geçirilerek araştırma kapsamındaki katılımcılara gönderilmiştir.

Geliştirilen ölçek kapsamda oluşturulan anketler aynı sınıflandırma düzeninde toplanmış ve veriler SPSS V21.0 ve Minitab programlarında analiz edilmiştir. Değerlendirme aşamasında frekans verileri dikkate alınarak doğrudan aktarılmıştır. Ölçekle cinsiyet arasında ilişki kurulabilmesi için okuduğu üniversite ve dördüncü sistemde genel not dağılımı ile Eğitim Kalitesi, Mesleki Yetkinlik, İletişim Becerisi, Memnuniyet, Ölçme Değerlendirme, Demokratik Haklar, Sosyal ve Sanatsal Haklar, Kimlik Algısı

8 Marmara Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinden anketlerin geri dönüşü gerçekleşmemiştir.

ilişisini Gösteren Ki Kare Bağımsızlık Testleri yapılmıştır. Likert ölçeği ile verilen maddeler için Cronbach's Alpha değerlerinin 0,953 olarak hesaplandığı görülmektedir⁹.

İşgücü Piyasaları ve Üniversite Eğitimi

İşgücü piyasaları ile üniversite eğitimi arasındaki ilişki her zaman akademik tartışmalara konu olmuş ve bu etkinin üniversitelerin yapılanmasından akademik çalışma alanlarına kadar her alanda ortaya çıktığı görülmüştür. Üniversiteler işgücü piyasalarının istediği özelliklere sahip mezunlar vermeye çalışmakta, bu durumda üniversitelerin öncü rolünü ve alanını kısıtladığından sorunlar ortaya çıkmaktadır (Yorgun, 2009: 56).

Geçmişten günümüze kadar Türkiye'de üniversite, Cumhuriyet Döneminden itibaren farklı süreçler ve farklı biçimlerde toplumsal gelişmeleri ve değişimleri etkileyen bir kurum olmuştur. Üniversitelerin toplumda belirgin olarak etkiledikleri alanlar genellikle ekonomik, sosyal ve kültürel hayatın değişmesi yönündedir (Sağır ve İnce, 2013: 50). Üniversiteler gerek sosyal gelişmede ve ekonomik büyümede gerekse de kültürel kimliğin şekillenmesinde ve korunmasında hatta yoksullukla mücadeleye kadar toplumda önemli bir yer işgal eden kurumlardır. Türkiye'nin yükseköğretim politikası 9. Kalkınma Planında da (2007-2013) vurgulandığı üzere; "nitelikli işgücü yetiştirme görevi olan üniversitelerin küreselleşen dünyada en az bir yabancı dili iyi bilen rekabet edebilme becerisine sahip gençler yetiştirmesi gereği" düşüncesi üzerine kurulmuştur". 2005 sonrası kurulan üniversitelerin kurulma sebepleri; bölgesel dengesizliklerin giderilmesi, sosyo-ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve demokratik kültürün geliştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece üniversitelerin kurulduğu kentlere kamu kaynaklarının aktarılması söz konusu olmakla birlikte birçok kimseye istihdam imkânı sağlamak ve dışarıdan gelen akademisyenlerle birlikte, farklı kültürlerden gelen öğrencilerle de sosyal ve kültürel hayatın canlanması söz konusu olmaktadır. Yapılan çalışmalarda da örgütsel kimlik algısının düzeyini belirleyen değişkenler de bu bağlamda ortaya çıkmaktadır.

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinin Ortaya Çıkışı

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünün 1930'lu yıllara kadar dayanan köklü bir geçmişi vardır. Sosyal politika eğitimi 1936 yılında İstanbul Üniversitesi'nde G.Kessler tarafından başlatılmıştır. Daha sonra sosyal siyaset kürsüsüne dönüşmüş ve diğer üniversiteler de bu süreçten etkilenmiştir. Ankara Üniversite Siyasal Bilgiler Fakültesinde Sosyal Siyaset ve İş Hukuku kürsüsünün kurulması, Türkiye'de Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinin temelini oluşturmuştur. Cahit Talas, bu bilim dalının kurumsallaşması ve gelişmesinde belirleyici bir rol üstlenmiştir. Bölümün kendi adıyla üniversitelerde yer alması ise Yüksek Öğretim Kurumu'nun kurulmasından sonra olmuştur. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü; sosyal politika, sosyoloji, psikoloji, çalışma ekonomisi, iş hukuku, sosyal güvenlik hukuku ve iş sağlığı ve güvenliği gibi sosyal bilimlerin birçok dalını içine alan disiplinler arası bir alandır (Makal, 2008: 11-25). Temelde insan emeğine odaklanan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, alanında nitelikli işgücü sağlamak ve öğrencilerini her türlü kamu ve özel sektör kuruluşlarında sorumluluk üstlenebilecek profesyoneller olarak yetiştirmeyi hedeflemektedir (Yorgun, 2009: 47).

9 Cronbach's Alpha değerinin 0,81 < cronbach's alpha < 1,00 çıkması, ölçeğin yüksek güvenilir düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri

Türkiye’de İktisadi ve İdari Bilimler, Siyasal Bilgiler veya ilgili Fakültesi olan 149 üniversite bulunmaktadır¹⁰ (YÖK, 2017a). Bu üniversitelerden 36’sında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü bulunmakta ve çalışmanın yapıldığı tarih itibariyle 27 bölümde eğitim öğretim faaliyeti yürütülmektedir¹¹ (YÖK, 2017a).

Türkiye genelinde örgün olarak 19308 öğrenci Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde öğrenim görmektedir. Öğrenci yoğunluğunun sırasıyla Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi’nde olduğu görülmektedir. Balıkesir Üniversitesi, Bozok Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Munczur Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nde bölüm resmi olarak kurulu olmakla birlikte henüz öğrenci almadıkları için aktif eğitim içinde değildir¹² (YÖK, 2017b).

18 yıldır her yıl farklı bir üniversitenin organizatörlüğünde Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi yapılmaktadır. Bölüm öğretim üye ve elamanlarının tanışma ve fikir alışverişi yapma fırsatı bulduğu bu kongreler Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinin ortak geleneğine dönüşmüş bulunmaktadır.

Üniversite Mezuniyeti İşgücü Piyasası İlişkisi

Bu başlık altında üniversite mezuniyeti ve işgücü piyasası dinamiklerinin teorik tartışması yapılmış ardından Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü mezunlarının özel durumu tartışılmıştır.

Üniversite Mezuniyeti İşgücü Piyasası İlişkisi

Mezunlarının işgücü piyasalarında edindikleri konum, üniversitelerin öğrencilerini küresel bilgi çağının vizyonuna hâkim ve rekabet edebilen bireyler olarak hayata hazırladıklarının bir ölçütü olarak görülmektedir. Bu nedenle mezunların işgücü piyasalarında buldukları konum önemlidir. Bu düşünceden hareketle, özellikle “Son yıllarda mezunların üniversiteden işgücü piyasalarına geçiş sürecinin dinamikleri nelerdir?”, “Bu süreçte ne tür istihdam sorunları ile karşılaşmaktadırlar?” “Mezunların bölümlerinden aldıkları bilgi ve beceriler çalışma yaşamının gereksinimleri ile ne derece örtüşmektedir?” sorularına verilecek yanıtlar eğitim ve işgücü piyasasına geçiş süreci arasındaki bağın daha sağlıklı kurulmasını sağlayacaktır. Mezunlara yönelik alan araştırması (anket) çalışmalarının “okuldan iş yaşamına geçiş”, “istihdam süreçlerinin değerlendirilmesi” ve “genç işsizliği” boyutlarıyla ele alındığı çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Erdoğan ve Özdemir, 2015). Son yıllarda, üniversitelerin de mezunlarının mevcut istihdam durumlarının incelenmesi amacıyla yaptığı anketler bulunmaktadır.

İşgücü piyasalarında son yıllarda yaşanan değişimler, ekonominin küresel ölçekte yeniden yapılanması, işsizlik ve eksik istihdam, hizmet endüstrilerinin gelişimi ve esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaşması tüm bireyleri etkilemektedir. İşgücü piyasalarına ilk kez adım atacak olan genç işgücü açısından bakıldığında ise, konu daha önemli ve incelenmeye değer olmaktadır. Gençler bakımından bir işe girmek gelir elde etmenin

10 İdari Bilimler Fakültesi, İdari İlimler Fakültesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İktisat Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi olmak üzere toplam sayı verilmiştir.

11 Bu 40 üniversite içinden bir adet vakıf üniversitesi ile Açık ve Uzaktan eğitim veren bölümler kapsam dışında tutulmuştur.

12 Çankırı Karatekin Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü 2015 yılında; Fırat Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü de 2016 yılında ilk öğrencilerini almıştır.

yanı sıra, sosyalleşmek ve toplumda iyi bir yer edinebilmek bakımından da son derece önemlidir (Erdoğan ve Özdemir, 2015: 138). Hatta öğrenim gördüğü süre içinde çalışıyor olsa bile mezuniyet sonrası tam zamanlı istihdam biçimlerine geçiş durumu da okuldan çalışma yaşamına geçiş konusu çerçevesinde ele alınmaktadır (Mare vd., 1984: 327).

Tarihsel deneyimler; ekonomik, sosyal ve politik sorunların çözümünde eğitimin son derece önemli bir yeri olduğunu göstermiştir. Özellikle günümüzde bilim ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmeler, başta bütün endüstri ilişkileri sistemi olmak üzere üretim, teknoloji, yönetim, insan kaynakları yönetimi, eğitim, istihdam gibi pek çok alanda hızlı bir değişimi ortaya çıkarmıştır (Bedir, 2002:1). Artan rekabet, çalışan sayısında azalma, kalite standartlarına odaklanma, katılımcı yönetim yapıları ve beceri geliştirmeye verilen önem gelişmelere uyum sağlayabilmek için tüm ülkelerin yeniden yapılanma çabalarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Çalışma ortamında yaşanan değişime bağlı olarak çalışanların sürekli çeşitlenen ve uyum sağlamayı kolaylaştıran becerilere sahip olmaları yolunda artan gereksinim ve oluşan çalışma kültürü, eğitim sistemini yakından ilgilendirmektedir (Ünal, 2003: 282). *İşletmeler yeni bir anlayış ile beşerî kaynaklarını geliştirmeye ve işin her aşamasında profesyonelleşmeye artan ölçüde önem vermeye başlamışlardır* (Davies, 1998: 208).

Kuşkusuz eğitim, bireylerin istihdam edilebilirliğini artırmanın ötesinde anlamlar taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında eğitim sisteminin istihdam açısından sağlayacağı katkı, eğitimin tamamen piyasanın gereksinimlerine yönelik olarak planlanmasına değil, eğitim sisteminin bir bütün olarak geliştirilmesine bağlıdır.

Tüm ülkelerde, gençlerin istihdamı için iki dayanak bulunmaktadır. Bu dayanaklardan ilki beceri sahibi gençler yetiştiren bir eğitim sistemi, ikincisi ise iyi işler yaratan bir işgücü piyasasıdır (OECD, 2008: 2). Gençlerin işgücü piyasalarına hazırlanmaları, çağdaş toplumların temel hedeflerinden biri olmuştur. Üzerinde durulması gereken temel konu, okuldan çalışma yaşamına geçişte eğitim sisteminin fonksiyonunun ne olduğudur (Gündoğan, 2005: 105).

Beşerî sermayeye yapılan katkılar ile açıklanan beceri kazandırma fonksiyonu, seçme fonksiyonu ve işlere yönlendirme fonksiyonu okuldan çalışma yaşamına geçişte eğitim sisteminin ne ölçüde etkili olduğunu ortaya koyabilmede önemli başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Beşerî sermaye kavramı; insanların eğitim, yetiştirme veya diğer etkinlikler aracılığı ile kendilerine yatırım yapmaları ve böylelikle yaşam boyu kazançlarını arttırarak gelirlerini yükseltmelerini ifade eder. Beşerî sermayenin en önemli unsurlarından biri eğitimidir. Ancak, beşerî sermaye kavramı sadece eğitimle değil, aynı zamanda, işgücünün verimlilik ve kalitesini arttırarak gelecekteki gelir düzeyini yükselten sağlık, göç, iş arama gibi etkinliklerle de ilişkilendirilebilir.

Eğitim ile kazanılan beşerî sermaye aynı zamanda ekonomik performansı da olumlu yönde etkilemektedir. Eğitime yapılan harcamalar hem tüketim hem yatırım özelliği taşımaktadır. Eğitim; başlandığı dönemden tamamlandığı döneme kadar yapılan bütün harcamaların kısa dönemde bir getirisi olmayacağından tüketim harcaması unsuruyken, uzun dönemde ise kişisel kazanç ve ulusal gelir üzerindeki pozitif etkisi nedeniyle yatırım unsurudur (Savaş, 1986: 257).

Okuldan çalışma yaşamına geçiş genel anlamda genç insanların ilk iş deneyimlerini yaşadıkları ve çalışma hayatıyla ilk tanıştıkları dönemi ifade eder. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, eğitim sürecinin bitişi ile tam zamanlı ve sürekli istihdama geçiş arasındaki dönem "okuldan çalışma yaşamına geçiş süreci" olarak ele alınır. Üniversite mezunları açısından bakıldığında, işgücü piyasaları ile ilgili beklenti düzeylerinin meslek lisesi/lise mezunlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Gerro ve Yaish, 2003: 572).

Okuldan çalışma hayatına geçişte yaşanan sorunlar, 1970'li yılların başından itibaren çoğu ülkede genç işsizliği oranlarındaki artışla birlikte, kamu politikasının ilgi alanına giren önemli bir konu olmaya başlamıştır (Gündoğan, 2005: 105). 1960'lı yıllardan itibaren okuldan çalışma yaşamına geçiş konusu gerekli nitelik ve becerilerin kazandırılması amacıyla yönelik olarak, planlanan eğitim politikaları ile uyumlu yürütülmektedir (Jallade, 1983: 359).

Okuldan çalışma yaşamına geçiş süreci, genç bireyin işgücü piyasaları ile ilk kez karşılaşması, kendi yetenek ve niteliklerinin, aldığı eğitimin en gerçekçi değerlendirmesini yaptığı, başlangıç ve bitişi belli olmayan karmaşık bir dönemi ifade etmek için kullanılır. Söz konusu bu geçiş döneminin sağlıklı bir biçimde atlatılabilmesi büyük ölçüde, gençlerin kendi niteliklerinin farkında olarak iş aramaları olsa da diğer bir önemli konu da ekonomide yaratılan işlerin sayısı ve niteliği olmaktadır. Bu gerekçe ile gençler daha nitelikli ve toplumsal statüsü yüksek meslek gruplarının daha kolay iş bulabileceği düşüncesiyle zaman zaman kendi alanlarıyla ilgili olumsuz kimlik algısını taşımaktadırlar. Dünyada artan işsizlik oranları ve değişen çalışma koşulları gençleri de olumsuz etkilemektedir. Sonuçlar değerlendirildiğinde genç işsizliği oranları ülkeler arası farklılıklar olsa da genel olarak yüksek düzeylere ulaşmıştır. Beşerî sermaye sonuçta üretim sürecine katılan çalışanların sahip olduğu bilgi, beceri, tecrübe, dinamizm, vizyon, misyon, eğitim gibi pozitif değerleri kapsamaktadır. Bunun yeni açılan bilim dallarıyla pekiştirilmesi gençlerin önünü açabilecek, iş bulma ve çalışma sürecinde katkı sağlayacaktır.

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Mezunları İşgücü Piyasası İlişkisi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinden mezun olan kişiler, "Çalışma Ekonomisti" unvanına sahip olurlar. Bu unvan ile işgücü piyasası, sosyal sigorta, iş mevzuatı, toplu sözleşme ve sendikacılık gibi alanlarda araştırma ve incelemeler yaparak öneriler geliştirebilme potansiyeline sahip bireyler olarak işgücü piyasalarında yerlerini alırlar. Aynı zamanda Çalışma Ekonomistleri devletin genel sosyal politikası ile sosyal güvenlik ve endüstri ilişkileri politikasının planlanması, düzenlenmesi ve geliştirilmesinde kamu kurumlarında ve özel sektör işletmelerinde çalışmakta; işçi ve işveren ilişkilerinin düzenlenmesi ve yönetiminde de etkili rol oynamaktadırlar. Bu mesleğin çalışma alanları oldukça geniştir. Kamu kuruluşlarında, Devlet Planlama Teşkilatında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yurtiçi ve yurtdışı ünitelerinde, Türkiye İş Kurumu'nda, Sosyal Güvenlik Kurumu'nda, işçi ve işveren kuruluşlarında, özel işletmelerin insan kaynakları bölümlerinde istihdam edilirler. Ayrıca kamu yönetimi, iktisat ve işletme mezunlarının çalışabilecekleri diğer alanlarda da iş bulma olanaklarına sahiptirler (Sakarya Üniversitesi, 2017; Anadolu Üniversitesi, 2017). İŞKUR çalışma ekonomistini; "çalışma hayatının özünü teşkil eden işçi-işveren, sendika, toplu pazarlık, sosyal güvenlik, sosyal siyaset, işçi sağlığı ve iş güvenliği, çalışma psikolojisi ile insan kaynakları yönetimi gibi konularda çalışan, araştırmalar yapan kişidir" şeklinde tanımlamaktadır (İŞKUR, 2015).

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerine üniversitelerde genel iktisat ve işletme eğitimiyle birlikte, insanın toplumsal hayatına ve çalışma yaşamına ilişkin konularda özelliği bilgiler verilmekte ve bu bilgiler iktisadi, hukuki, sosyal ve psikolojik açılardan uzmanlık düzeyinde öğretilmektedir.

Köklü bir geçmişe sahip olan ve disiplinler arası bir yaklaşımla nitelikli mezunlar vermeyi hedefleyen Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinin kendine has pek çok sorunu bulunmaktadır. Bu sorunların başında bölüm mezunlarının iş bulma ve işe yerleşme süreçlerinde, bölümün net kazanımlarının ortaklaştırılmaması nedeniyle, dezavantajlı duruma düşmeleri bulunmaktadır. Gerçekte, çalışma hayatının dinamiklerini kavrayabilmek için gereksinim duyulan tüm alanlarda eğitim alan gençler, Türkiye'deki mesleki sınıflandırma ve işgücü talebi süreçlerinin genel hatlarıyla tanımlanması nedeniyle sorunlar yaşamaktadır. Bölümle ilgili doğrudan iki bakanlık (ÇSGB ve ASPB) ve ilgili kuruluşla

birlikte (SGK, İŞKUR, Devlet Personel vd.) çok sayıda konfederasyon ve sendika olmasına karşın öğrencilerde önemli ölçüde hedef belirsizliğinden kaynaklanan kimlik karmaşası oluşmaktadır. Eğitim sürecinde doğru yönlendirilmeyen ve gerekli hazırlıkları tamamlayamayan gençler mezun olduktan sonra çoğu kez alanlarının dışında (özellikle bankalarda) istihdam edilmektedir. Bu demotivasyon süreci, öğrencilerin kimlik algısını olumsuz yönde etkileyip bölüme ilişkin aidiyet duygularını azaltmakta ve yeni mezunlarda ise istihdam endişesine neden olmaktadır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 3.927 öğrenciye uygulanan 72 soruluk anket, makro bileşende iki ana kısımdan oluşmaktadır. 24 sorudan oluşan ilk kısımda Genel Nitelikli sorular yer almaktadır. Bölümlerin kalitesi ve öğrencilerin kimlik algısına ilişkin ikinci kısımda ise 48 soru yer almaktadır.

Genel Nitelikli Bulgular

Araştırma kapsamında en yüksek öğrenci örnekleme ile temsil edilen üniversiteler; Dokuz Eylül Üniversitesi (%7,5), Cumhuriyet Üniversitesi (%6,3) ve Pamukkale Üniversitesi (%6,2); en düşük örnekleme ile temsil edilen üniversiteler ise Namık Kemal Üniversitesi (%1,5), Celal Bayar Üniversitesi (%2) ve İstanbul Üniversitesi (%2,4) olmuştur.

Bu kısımda, ankette yer alan 24 genel nitelikli sorudan elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

- Anket uygulanan öğrencilerin 20-22 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Öğrencilerin önemli bir kısmının yaşı 21'dir (%24,1). 20 yaşında olan öğrenciler araştırma kapsamındaki öğrencilerin %21,4'ünü oluştururken 22 yaşındaki öğrencilerin oranı ise %19,4 seviyesindedir. Örneklem içinde 24 yaş ve üzeri öğrenci oranı, araştırma kapsamının %6'sı civarındadır (%5,9). Türkiye genelinde Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinde okuyan öğrencilerin %16,5'i 18-19 yaş aralığındadır.
- Araştırma kapsamındaki öğrencilerin %30'u erkek, %70'i kadındır. Örneklem oranlaması, bölümlerin genel popülasyon oranlamasına uygun biçimde yapılmıştır. Türkiye'de Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde eğitim alan öğrencilerin %30'unu erkekler %70'ini kadınlar oluşturmaktadır.
- Öğrencilerin %79'u Anadolu Lisesi mezunudur. İkinci sırada ise Anadolu Meslek Lisesi mezunları gelmektedir.
- Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinde eğitim alan öğrenciler üniversiteye girmeden önce yoğun olarak İstanbul (%19,5) ve Ankara'da (%8,8) yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu illeri sırasıyla İzmir (%6,4), Kocaeli (%4,6) ve Mersin (%3,4) izlemektedir. Yurtdışından gelenlerin araştırmaya katılanların büyük bir bölümü Azerbaycan (% 42) ve Türkmenistan'dan (% 16) gelmekte, %11'lik payla KKCT üçüncü sırada bulunmaktadır.
- Araştırmada yabancı dil bilgisi sorusuna, %97,1 oranında İngilizce yanıtı alınmıştır. Bunun yanında, Sırpça ve Uygurca gibi %0,03'lük çok düşük oranlı da olsa, bilinen yabancı dil açısından bakıldığında, yabancı ülkelere gelen öğrencilerin de bölümde yer aldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bir yabancı dil bilen öğrencilerden %28'i dil düzeylerini "orta" olarak belirtmiştir. Yabancı dil bilgilerinin zayıf olması ve öğrencilerin dil konusundaki bilgi birikimlerinde eksiklikler olması kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olabilir. Hazırlık okumamaları, ders eşleşmedeki problemler

çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümü öğrencilerinin Erasmus gibi değişim programlarına bakış açılarını da olumsuz yönde etkiledikleri gözlenmiştir. Öğrencilerin bildikleri ikinci yabancı dil sorusuna verdikleri cevaptan (634 kişi) Almanca'nın %57,3 ve Arapça'nın ise %9,2 oranı ile ilk sırada bulunduğu görülmüştür. Oranı %0,5'ten az olan diller içerisinde; Azerice, Arnavutça, Bulgarca, Çince, Farsça, Fince, Felemenkçe, Lazca, Lehçe, Portekizce, Sırpça, Tatarca, Türkmençe yer almaktadır.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin %17,7'si Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde eğitim almayı ilk sırada tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum bölümün gençler arasında giderek tanındığını ve popülerleştiğini de göstermektedir. Araştırmaya katılanların %10,1'i bölümü ikinci sırada, %9,4'ü üçüncü sırada, %8,3'ü dördüncü sırada, %6,8'i ise beşinci sırada tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bölümü ilk on ve daha yukarı sırada tercih edip puanları buraya yettiği için okuyan öğrencilerin oranı ise %26,5 seviyesindedir. Bölüm öğrencilerin ilk üç tercihleri arasında yer alıyor olması bölümü tercih etme oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında eğitim alan öğrenciler, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünü, genellikle üniversite sınavına ilk girişlerinde (%44,51) veya ikinci girişlerinde (%46,51) kazanmışlardır. Üçüncü girişlerinde bölümde okuyan öğrencilerin oranı %7,09 seviyesindedir.
- "Okuduğunuz bölümü tercih etmenizdeki etkili olan faktörler nelerdir?" sorusuna katılımcıların 3 derecelendirme yapmaları istenmiştir. Bu soruya cevaben birinci derecelendirmede öğrencilerin %11,9'u "puanım bu bölüme yettiği için" cevabını vermişlerdir. Bu tür cevapların sadece bu bölümü değil pek çok bölümü öğrencilerin bu şekilde tercih ettikleri göz ardı edilemeyecek bir Türkiye gerçeğidir. Buna karşın, %63,3 gibi bir kesim de bölümü kendi isteği ile tercih etmişlerdir. Bu duruma göre bölümü tercih etmeden önce kimlik algılarının zayıf olmadığı söylenebilir. Özellikle ekonomi, sosyoloji ve insan kaynakları gibi alanlarla ilgili bakanlıklarda, kamu kuruluşlarında, kamu teşebbüsleri gibi gelecek güvencesi altında çalışmak isteyen öğrencilerin bölümü tercih ettikleri söylenebilir. Bölümü tercih etmede etkili olan ikinci derecedeki faktörler arasında "puanım bu bölüme yettiği için" seçeneği %48,33 ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise %27,82 ile öğretmenlerin yönlendirmesi gelmektedir.
- Üniversitelerde İngilizce eğitim altyapısını oluşturmak için genellikle 1 yıl süren İngilizce hazırlık eğitimi alanların oranı Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinde eğitim alan öğrenciler için %20 seviyesinde kalmıştır. Öğrencilerin %80'nin İngilizce hazırlık eğitimi almadığı tespit edilmiştir.
- Bölümde daha ilk sene okuyanların oranı diğerlerine göre yüksekken (%27,4) ikinci sırada ikinci sene (%26) üçüncü sırada da üçüncü sene okuyanlar (%23,7) yer almaktadır. Altı yıl ve daha uzun süre okuyanların oranı ise oldukça düşüktür.

Bu sonuçların, farklı sınıflardaki öğrencilerin ankete katılması ile farklı kimlik algısındaki seçiciliği örneklendirmede araştırmaya geçerlilik ve güvenilirlik katabileceği düşünülebilir. Özellikle 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin cevaplarının daha bilinçli olabileceği beklentisini arttırabilir. Öğrencilerin diğer iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin gördüğü dersleri de ortak olarak aldıklarını görmeleri kendilerini ayrı bir statüye koymalarına neden olabilmektedir. Bu durum onların kimlik algılarını yükseltebilir. Ayrıca daha sosyal olan insan kaynakları yönetimi ve ilişkileri gibi konulara daha fazla yönelmesi öğrenciler için bölümün istenirliğini arttırmaktadır. Çalışma hayatı, işçi işveren ilişkileri gibi güncel ve hep gündemde kalan konular olması özellikle entelektüel seviyesi yüksek veya ilgili olan öğrencinin kimlik algısını da yükseltebileceği söylenebilir.

- Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde eğitim alan öğrencilerin %64,8'i 1. öğretim türünde yer almaktadır. %35,1'i ise 2. öğretim türünde eğitim almaktadır.
- Türkiye genelinde tespit edilen ortalama not ağırlığının doğal eğilime uygun olarak 2-3 aralığında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %22,3'ünün not ortalaması 2-2,5 aralığında iken %23,5'inin not ortalaması 2,5-3 aralığındadır. Soru kâğıdına verilen cevapların önemli bir kısmı not ortalamasını bilmediğini veya belirtmek istemediğini ifade etmiştir. Bu durum öğrencilerin eğitim sürecinde planlı, programlı veya hedef odaklı çalışmalar yürütmedikleri düşüncesini akla getirmektedir. Bu konu ile ilgili ek bir araştırma/çalışma yürütülebilir.
- Bölüm öğrencilerinin %96,5'i sadece Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde eğitim almakta, farklı bir bölümde yandal-çift anadal (çap) eğitimi almamaktadır.
- En fazla yandal-çap yapılan bölümlerin yine benzer (İİBF veya Siyasal Bilgiler ağırlıklı) bölümler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %32,2'si Açıköğretim fakültesinde (sınavsız devam hakkı kullanarak) yandal yapmaktadır. Açıköğretim fakültesinde eğitim alınan bölümlerin genellikle sosyal hizmetler (13 kişi), sosyoloji (13 kişi), uluslararası ilişkiler (5 kişi), kamu yönetimi (3 kişi) ve ilahiyat (2 kişi) olduğu tespit edilmiştir. Lojistik ve işletme eğitimini de birer kişinin aldığı görülmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin %57,3'ü çalışma hayatında yer almadıklarını ifade etmişlerdir. İkinci sırada ise %25,4'ü ekonomik nedenlerle çalışma hayatında yer aldıklarını belirtirken %17,4 oranında ise kendini geliştirmek için çalışma hayatında yer aldıklarını ifade etmişlerdir.
- Ankette 17. soruda "Öğrenci olarak karşılaştığınız ve eğitiminizi olumsuz etkileyen sorunlar?" sorulmuştur. Sorun olmadığını belirten öğrencilerin oranı (%25,8) ile ekonomik sorunlar (%25) yaşadığını ifade eden öğrencilerin oranı birbirine oldukça yakın çıkmıştır. Ardından %14,5 ile diğer öğrencilerin olumsuz yargıları ve %13,5 ile arkadaş sorunları gelmektedir.
- Ankette 18. Soruda "Mezun olduktan sonra hangi alanda çalışmayı düşünüyorsunuz?" sorulmuştur. Öğrencilerin çoğunlukla kamu sektörünü (%56) tercih etmelerinin sebebi gelecek güvencesidir. Özellikle sosyal politika, sosyal güvenlik endüstri ilişkileri gibi alanlarla, bakanlık ve kamu kuruluşları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yurtiçi ve yurtdışı birimlerinde görev alabilirler. Yöneticilik ve danışmanlık hizmetleri yapabilirler. Öğrencilerin derdikleri yanıtlardan gözlemlendiği gibi üst düzey hedefler belirlemek yerine, biraz daha kolay ulaşılabileceklerini düşündükleri insan kaynakları uzmanı olmayı daha çok tercih etmektedirler. Bu durumda bağımsız değişken olarak cinsiyet, ailenin ekonomik durumu, hangi ilden geldikleri gibi demografik özellikleri planladıkları meslek tercihlerini etkileyebilir.

Öğrencilere müfettişlik, idari hâkim, banka gibi sınavla girişi olan meslekleri özendirmek ve motive etmek (örneğin daha önce bu sınavlara başvurmuş ve başarılı olmuş çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri mezunlarını örneklendirmek) kimlik algısı arttırmada yardımcı olabilir. Bireylerin kurumsal kimlik algılarının bölümün kültürünü (norm ve değerler bağlamında) benimsemelerinde önemli bir rol oynayacağı düşünülebilir.

- Ankette 19. soruda "Mezun olduktan sonra, hangi mesleği seçmeyi planlıyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan seçmeyi planladıkları meslekleri sıralama yapmaları istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ilk sırada tercih ettikleri meslek insan kaynakları uzmanlığı olmuştur. %30,8 oranında insan kaynakları uzmanı seçeneği tercih edilirken, %14,9 ile müfettişlik tercihi belirtilmiştir.

- Öğrencilik sırasında yapılan faaliyetlerin başında %55,1 oranıyla "sertifika programlarına katılmak" gelmektedir. Diğer seçeneğinde ise; dans, halkoyunu, şiir, tiyatro, resim, müzik gibi faaliyetlere 18 kişi, Work and Travel, AIESEC gibi programlarla yurtdışı faaliyetlere 8 kişi, yemek, dikiş, diksiyon, işaret dili kurslarına da birer kişi katıldığını belirtmiştir.
- Ankette 21. soruda "Mezun olduktan sonra iş bulmada, aşağıdaki faktörlerden hangilerinin etkili olacağını düşünüyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan sıralama yapmaları istenmiştir. Sonuçlar kimlik algılarının bölümleriyle ilişkili olumlu görüşlerini destekler niteliktedir. Bölümün çalışma alanını geniş buldukları söylenebilir (%53,6). Bunun dışında öğrencilerin yabancı dil öğrenme farkındalıkları yüksektir. Kişilik özelliklerinin ve kişisel ilişkilerin önemli olduğunu vurgulamaları sosyoloji, psikoloji ve sosyal psikoloji gibi derslerin öğrenciler üzerindeki katkısını göstermektedir. Yaşadıkları tecrübeler, gördükleri ve duydukları (içinde buldukları kültüre bağlı olarak) torpil mekanizmasının var olduğu da öğrenciler için yadsınamayacak bir gerçektir. Öğrencilerin dışsal kendilik kontrolü olarak değerlendirebileceğimiz kaderci, şansa bağlı iş bulma olanaklarını da algıladıkları bir gerçektir. Ancak bu bölüme yönelik değil, tüm bölümlerdeki bu bağlamda Albert Bandura'nın tanımladığı gibi öğrencilerin bir algılaması olduğu söylenebilir.
- Değişim programlarına katılmayan öğrencilerin oranı %98,2'dir bu durumda katılımın son derece az olması üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.
- Erasmus, Farabi gibi değişim programlarında bölümün destek vermediğini düşünenlerin oranı daha yüksek çıkmıştır. Tam destek verenlerin oranı ise oldukça düşüktür. Erasmus değişim programlarına katılanların oranı oldukça düşüktür.
- Erasmus değişim programlarına katılanların %50'si bu programların kendilerine katkı sağladığını söylemişlerdir.

Veriler değerlendirildiğinde Akademik Yeterlilik algısı konusunda büyük oranda kararsızlık bulunmaktadır. Bu bağlamda Albert Bandura'nın tanımladığı gibi bireyin olası durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine ilişkin inançları öz yeterliliktir. Bu öz yeterlilik, bazı kavramlardan oluşur (Gözleme dayalı deneyimler, ikna süreci, duygusal deneyim, geçmiş deneyimler gibi). Akademisyenlerin öğrenciler üzerindeki ikna süreçleri de çok önemlidir. Öğrencilerin ve akademisyenlerin bilgi gücünü algılamaları bu bağlamda önemlidir. Öz yeterliliği güçlü olan akademisyen ve adayların yükseköğretim kurumlarında değerlendirilmeleri, geleceğin meslek sahibi olacak üniversite öğrencileri üzerinde özdeşlik gücü kuracakları ve de buldukları kuruma olan güvenlerinin artacağı düşünülebilir. Bu durumda da öğrencilerin kimlik algıları üzerinde olumlu etkiler yaratacaktır. İyi yetiştirildiklerine olan inançlarının, aldıkları bilgiye duydukları güvenin kurumsal bağlılıkları üzerinde de etkili olacağı söylenebilir.

Bölüm Kalitesi ve Öğrencilerin Kimlik Algısına İlişkin Bulgular

Bu kısımda katılımcılara 8 başlık altında toplam 48 soru yöneltilmiştir. Bölümde verilen eğitim ve diğer hususlarla ilgili memnuniyet ve kimlik algısına ilişkin sorulara beşli likert ölçeğine göre cevaplar alınmıştır. Ulaşılan bulgular ana başlıklar altında aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin Eğitim Kalitesi İle İlgili Memnuniyet Derecesi

Öğretim üyelerinin öğrencilerin gözünden akademik değerlendirmeleri, derslerde anlamadıkları konuları hocalarına sorabilmeleri, bölümlerinde verilen derslerin yeterliliğine yönelik düşünceleri gibi ifadelerle öğrencilerin katılım düzeyleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 1. Eğitim Kalitesi Memnuniyeti

	Eğitim Kalitesi	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
1	Bölümümdeki öğretim üyelerini akademik olarak yeterli buluyorum	4,4	10	34,3	33	18,3
2	Derslerde anlamadığım konuları hocalarıma rahatlıkla sorabiliyorum	7,9	14,7	25,7	26,7	25
3	Bölümümün fiziki ortamını eğitimim için uygun ve yeterli buluyorum	13,6	17,5	32,7	23,1	13,1
4	Bölümümde verilen eğitimin genel kültürümü artırdığını düşünüyorum	6,7	15	30,6	30,4	17,3
5	Bölümümde öğrendiklerimi arkadaşlarımla tartışma ortamı bulabiliyorum	11	18,2	31,7	25,4	13,7
6	Seçimlik dersleri, ilgi ve ihtiyacım doğrultusunda sorunsuzca seçebiliyorum	24	18,5	24,9	19,1	13,5
7	Bölümümdeki teorik eğitim düzeyinin yeterli olduğunu düşünüyorum	10,6	19	36,8	25	8,6
8	Bölümümdeki uygulamalı eğitim düzeyinin yeterli olduğunu düşünüyorum	29,5	26,1	27,7	11,9	4,8
9	Bölümümde verilen yabancı dil eğitim düzeyinin yeterli olduğunu düşünüyorum	49,4	23,2	16,6	7,2	3,6
10	Bölümümde, meslek alanımızla ilgili farklı kitapları okuma fırsatı bulabiliyorum	15,3	25,4	32,2	18,7	8,4
11	Engelli öğrencilere sağlanan imkân ve hizmetlerin yeterli olduğunu düşünüyorum	25,5	24,6	28,5	14,7	6,7
12	Öğretim üyelerinin, ders saatlerini etkili ve verimli biçimde kullanabildiklerini düşünüyorum	7,2	13,8	35,5	29,8	13,7
13	Derslerde verilen ödev ve araştırma konularının, öğrenmemi kolaylaştırdığını düşünüyorum	11	17,2	33,6	26	12,2
14	Eğitimim süresince bilgiye ulaşma ve araştırma yapabilme becerileri kazandığımı düşünüyorum	6,8	14,4	36,7	28,5	13,6

Tabloya göre araştırmaya katılanların yarısından fazlası (yaklaşık %52) bölümdeki öğretim üyelerini akademik olarak yeterli bulmaktadır. Bu konuda olumsuz düşünenler yaklaşık %15 civarındadır. Ancak burada dikkati çeken bir nokta yaklaşık %35'i ne olumlu ne de olumsuz bir fikir beyan etmemişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin yaklaşık %52'si derslerde anlamadığı konuları hocalarına rahatlıkla sorabildiklerini "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini tercih ederek ifade etmişlerdir. Öğrenci hoca iletişimlerinin yüksek olduğu algısını paylaşmışlardır. Bu durumun da olumlu bir davranışa yol açarak sosyalleşmeleri üzerinde etkili olabileceği söylenebilir.

Bölümün fiziki ortamının uygun-yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %36'dır. Öğrenciler %13 oranında "tamamen katılıyorum" ve %23 oranında "katılıyorum" seçeneklerini tercih ederek fiziki ortamlarını yeterli bulduklarını ifade ederken %33'ü kararsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık 1/3'ü bu konuda olumsuz bir görüş beyan etmişlerdir.

Katılımcıların %48'i verilen eğitimin genel kültürlerine olumlu katkı sağladığını beyan ederken, yaklaşık %22'si bu konuda olumsuz fikir beyan etmişlerdir. Yine burada da ne olumlu ne de olumsuz düşünenlerin oranı %30 civarındadır.

Ankete katılan öğrencilerin %39'u bölümde öğrendiklerini arkadaşlarıyla tartışma ortamı bulabildiklerini ifade etmiştir. Ancak bu durumun aksine %32'lik orandaki öğrenci grubunun da "kararsızım" seçeneğinin seçmiş olduğu görülmektedir.

“Seçimlik dersleri, ilgi ve ihtiyacım doğrultusunda sorunsuzca seçebiliyorum” ifadesine katılanların oranı %33 iken, %24’ü bu ifadeye hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda öğrenci beklentilerine ilişkin belli anketler yapılabilir. Ancak serbest seçimlik ders yelpazesinin özellikle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde çok geniş olduğu düşünüldüğünde bu sonuçların oldukça tutarsız olduğu söylenebilir. Çünkü seçimlik dersler her fakültenin ders kataloğunda ilgili alanlarına göre seçilebilir.

“Bölümümdeki uygulamalı eğitim düzeyinin yeterli olduğunu düşünüyorum” ifadesine hiç katılmayanların oranı %29’dur. Uygulamalı eğitim düzeyini yeterli bulan katılımcı oranı sadece %5’tir. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinde dersler genellikle teorik düzeyde anlatılmaktadır. Sınırlı düzeyde teknik gezi, fabrika gezisi, staj vb. uygulamalar olmakla birlikte genel tablo itibarıyla uygulamalı eğitim alanında bir yetersizlik olduğu görülmektedir. Ağırlıklı olarak çalışma yaşamı ile ilgili konuları ele alan bölümün uygulamadan uzaklığı yine üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer önemli alandır.

“Bölümümde verilen yabancı dil eğitim düzeyinin yeterli olduğunu düşünüyorum” ifadesine hiç katılmayanların oranı %49’dur. Bölümlerinde verilen yabancı dil eğitiminin yeterli olduğunu düşünenlerin oranı oldukça azdır. “Hiç katılmıyorum” seçeneğinin yanı sıra “katılmıyorum” seçeneği de düşünülürse %72 oranında bir olumsuz sonuç karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin uygulamalı eğitim eksikliği ve yabancı dil eğitimi eksikliği ile ilgili sonuçlar bir arada ele alındığında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri öğrencilerinin çağı yakalama, işgücü piyasaları gelişimini takip edebilme gibi kendileri için özellikle mezuniyet sonrası iş bulma süreçlerinde son derece önemli olan bilgi ve becerilerden yoksun kalmaktadırlar. Ders içeriklerinin birçoğunda yer alan bilgi çağına dönüşüm, geleceğin bilgi ve becerileri (yabancı dil bilgisi, analitik düşünme, takım çalışması) yalnızca teorik derslerin sınıf ortamında öğrencilere aktarılmasıyla elde edilebilecek beceriler değildir ve bu noktada tüm Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinin ders program ve içerikleri ile ders dışı uygulamalarını çağın gereklerine göre yapılandırabilmeleri son derece önemlidir. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri toplantıları 17 yıldır yapılmaktadır. Ancak bu süre içinde bölümlerin genelini kapsayacak ve öğrenciler ve mezunlar için daha iyi eğitim ve çalışma koşulları sağlayacak bir plan/program/proje ortaya konulamamış, bir çeşit baskı grubu oluşturulamamıştır. Doğrudan bölümü ilgilendiren iki bakanlığa sahip olan, mezunlarının ve öğretim üyelerinin önemli yönetim kademelerinde olduğu bir bölüm için bu durum oldukça düşündürücüdür. Türkiye’de bugün pek çok meslek odası ve birliğin mezunlarına ve üyelerine rekabetçi avantajlar sağlayabildiği bir ortamda sadece “Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü” mezunlarının istihdam edilebildiği tek bir alan bulunmamaktadır.

“Bölümümde, meslek alanımızla ilgili farklı kitapları okuma fırsatı bulabiliyorum” ifadesinde kararsız kalanların oranı %32 iken, tamamen katıldığını ifade edenlerin oranı %8’dir.

Katılımcıların %25’i engelli öğrencilere sağlanan imkân ve hizmetlerin yeterli olduğunu düşünmemekte iken %7’si de engelli öğrencilere sağlanan imkân ve hizmetlerin yeterli olduğunu düşünmektedirler. “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” seçenekleri bir arada düşünüldüğünde engelli öğrencilere sağlanan imkân ve hizmetlerin yeterli olmadığını düşünen öğrencilerin oranı %51’dir. Temeli sosyal politika alanına dayanan ve ders içeriklerinin önemli bir kısmında bir dezavantajlı grup olarak engelliler konusunu teorik düzeyde inceleyen bir bölüm için üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer sonuç “engelli öğrencilere sağlanan imkân ve hizmetler” dir.

Katılımcıların %21’i öğretim üyelerinin, ders saatlerini etkili ve verimli biçimde kullanabildiklerini düşünmemektedirler. Öğretim üyelerinin ders saatlerini etkin kullanmaları, ders süresine önem vermeleri ve özen göstermeleri gerekmektedir. Aksi durumda öğretim üyelerinin güç algısı öğrencilerde düşmektedir.

Araştırmaya katılanların %28,'i derslerde verilen ödev ve araştırma konularının, öğrenmesini kolaylaştırdığını düşünmemektedirler.

Araştırmaya katılanların %21'i eğitimleri süresince bilgiye ulaşma ve araştırma yapabilme becerileri kazandığını düşünmemektedir.

Öğrencilerin Mesleki Yetkinlik İle İlgili Memnuniyet Derecesi

On beş ile yirmi üçüncü sorular katılımcıların mesleki yetkinlik memnuniyet derecesini ölçmeyi amaçlamaktadır. Özellikle üçüncü ve son sınıf öğrencilerine yönlendirilen bu grup, bölüm algısının mesleki yeterlilik açısından değerlendirilmesi için son derece önemlidir.

Tablo 2. Mesleki Yetkinlik Memnuniyet Derecesi

	Mesleki Yetkinlik	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
15	Mezun olduktan sonra bir işe kolayca girebileceğime inanıyorum	19,1	26,5	34,1	14,3	6
16	Bölümümün sunduğu staj imkânlarının yeterli olduğunu düşünüyorum	38	25,6	23,1	9,8	3,5
17	Bölümümde aldığım eğitimin beni meslek hayatına hazırladığına inanıyorum	14,5	23,5	37	19	6
18	Mezun olduktan sonra, KPSS-ALES vb. sınavlarda başarılı olacağımı düşünüyorum	12,4	19,7	39,2	21,3	7,4
19	Eğitimim sırasında, etik ve mesleki sorumluluk anlayışını kazandığımı düşünüyorum	5,7	14,2	36,9	30,5	12,7
20	Piyasada geçerli olan ücretten daha yüksek bir ücretle iş bulabileceğimi düşünüyorum	18,6	28,4	35,3	13,2	4,5
21	İş hayatı ve iş imkânları konusunda bölümümüzün yaptığı yönlendirmeyi yeterli buluyorum	19,8	29,2	33,8	13,3	3,9
22	İş dünyasını tanıma açısından teknik/alan gezilerinin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum	40,5	26,3	21,7	8,5	3
23	Mezun olduktan sonra, Müfettişlik-Uzmanlık vb. sınavlarda başarılı olacağımı düşünüyorum	16,3	25,1	35,5	16,3	6,8

Araştırmaya katılanların sadece %6'sı mezun olduktan sonra bir işe kolayca girebileceğine inanmakta iken % 45'i mezun olduktan sonra bir işe kolayca girebileceklerini düşünmemektedirler. Mezunların işgücü piyasalarına geçişi ve aldıkları eğitim ile ilgili alanlarda çalışma oranları oldukça düşüktür. Bu alanda tüm Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri mezunlarını kapsayan geniş katılımlı bir araştırma bulunmamakla birlikte genel gözlemler mezun istihdamının istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Tüm dünyada eğitilmiş genç işsizliği önemli bir sorundur (Erdoğan ve Özdemir, 2015). ILO tarafından 21 Ocak 2013 tarihinde açıklanan Küresel İstihdam Eğilimleri 2013 raporuna göre, küresel kriz sonucu son beş yılda dünyadaki işsiz sayısı önemli ölçüde artmış ve 2012 itibarıyla 197 milyona ulaşmıştır. AB Komisyonu 5 Aralık 2012 tarihinde açıkladığı ve üye ülkeleri 25 yaş altındaki her gence işsiz kaldığı ya da eğitimden ayrıldığı tarihten itibaren dört ay içinde düzgün bir iş, eğitim ya da staj teklifi yapmaya çağıran Genç İstihdam Paketi türünden çalışmalarının öte yandan da üye devletlerin bireysel çabalarının genç kuşağın tümüyle işgücü piyasası dışına çıkması dolayısıyla "kaybedilmesi" sonucunu doğurabilecek bu büyük tehlikeyi ne derecede önemseyebileceği şu anda bilinmemektedir (TİSK, 2013: 89).

Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2016 yılı Ocak döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 31 bin kişi artarak 3 milyon 290 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı ise 0,2 puanlık azalış ile %11,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı 0,8 puanlık azalış ile %19,2 olurken, 15-64 yaş grubunda bu oran 0,3 puanlık azalış ile %11,3 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2016).

Araştırmaya katılanların büyük bir kısmı bölümlerinin sunduğu staj imkânlarının yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bu düşünceye sahip olduğunu belirten katılımcıların %38'i "Hiç Katılmıyorum" ve %26'sı da "Katılmıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Staj imkânlarının yeterli bulunmama oranı %64'tür ve bu oldukça düşündürücü bir orandır. Öğrencilerine staj imkânı sağlayan birkaç iyi örnek uygulama dışında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri genelinde olumlu bir tablo bulunmaktadır¹³.

Araştırmaya katılanların öğrencilerin %38'i bölümde aldıkları eğitimin kendilerini meslek hayatına hazırladığına inanmamaktadır. Üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir konu olan öğrencilerin meslek hayatına hazırlanması konusu, uygulamalı dersler, ödev ve uygulamalar ve staj uygulamaları ile bir bütündür ve araştırmada tüm bu etkenler bakımından sorulan sorulara verilen yanıtlar olumsuz yöndedir. Araştırma kapsamında ele alınan kimlik algısı kavramı bağlamında düşünüldüğünde öğrencilerin sağlıklı bir kimlik algısı oluşturabilmelerinin kolay olduğu söylenemez.

Araştırmaya katılanların sadece %7'si mezun olduktan sonra KPSS, ALES gibi sınavlarda başarılı olacağını düşünürken, %12'si de mezun olduktan sonra KPSS, ALES gibi sınavlarda başarılı olacağı fikrine hiç katılmamaktadır.

Eğitim istihdam ilişkisinin önemli göstergelerinden biri olan iş sınavlarında başarı gösterme durumu aynı zamanda Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı kapsamında da bir hedef olarak yer almaktadır. İŞKUR tarafından 2011 yılında yayınlanan Eylem Planı Hedef 2'ye göre işgücü piyasalarına geçişi kolaylaştıracak önlemler, mezun izleme sistemlerinin etkinleştirilmesi, eğitim alan gençlerin mesleki deneyim kazanmalarının kolaylaştırılması öngörülmektedir (İŞKUR, 2011: 14).

Araştırmaya katılanların %43'ü eğitimleri sırasında etik ve mesleki sorumluluk anlayışını kazandıklarını düşünmektedirler.

Araştırmaya katılanların %47'si piyasada geçerli olan ücret düzeyinden daha yüksek bir ücretle iş bulabileceği fikrine katılmamaktadır.

Sonuçlar değerlendirildiğinde ücret beklentilerine ilişkin düşük algı, Türkiye'de genel ekonomik durumla açıklanabilir. Ekonomik krizler ve işsizlik gibi konuların gündemde olması sadece Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinin değil, tüm öğrencilerin algıladıkları ciddi bir sorundur.

Araştırmaya katılanların %4'ü iş hayatı ve iş imkânları konusunda bölümlerinin yaptığı yönlendirmeyi yeterli bulmakta iken %20'si hiç yeterli bulmamaktadır.

Araştırmaya katılanların %12'si iş dünyasını tanıma açısından teknik/alan gezilerinin yeterli olduğunu düşünürken %66'sı bu gezilerin yeterli olmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılanların %23'ü mezun olduktan sonra, müfettişlik-uzmanlık vb. sınavlarda başarılı olacaklarını düşünürken, %41'i ise bu görüşe katılmamaktadır.

Sınavlarda başarısız olduklarını düşünme genel anlamda özgüven eksikliği ile açıklanabilir. Özgüven eksikliği kişinin kendi kendini sevmemesi, en önemlisi de başarısızlık korkusu duyması ve kendi hayatlarıyla ilgili kararları almakta yeterli cesareti bulamamalarıdır. Sınavı geçebileceklerine inanmamaları

13 Sakarya Üniversitesinde uygulanan 7+1 dönem uygulaması ile öğrenciler son dönemlerini staj ile değerlendirmektedirler. Bu uygulamanın mezun öğrencilerin istihdam imkânlarını artıran önemli çıktıları bulunmaktadır.

motivasyonlarını da kırabilir. Bu bağlamda sınavlara, hazırlanma konusunda da yetersiz kalabilirler. Özellikle bu sınavları kazanma bölüm öğrencileriyle iletişim kurmaları, akademisyenler tarafından başarıya motive olmaları ve başarı örnekleri anlatılması öğrencileri motive edebilir.

Öğrencilerin İletişim Becerisi İle İlgili Memnuniyet Derecesi

Yirmi dört, yirmi beş ve yirmi altıncı sorular öğrencilerin iletişim becerileri ile ilgili düşüncelerini içermektedir.

Tablo 3. İletişim Becerisi Memnuniyet Derecesi

	İletişim Becerisi	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
24	Aldığım eğitimin insanlarla olan iletişim becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum	5,6	14,5	35,6	29,8	14,5
25	Aldığım eğitimin, grup/ekip çalışması yeteneğini kazandırdığını düşünüyorum	8,2	18,2	37	24,9	11,7
26	Aldığım eğitimin sosyalleşmemi arttırdığını düşünüyorum	6,5	14,2	33,6	29,4	16,3

Araştırmaya katılanların %21'i aldıkları eğitimin insanlarla olan iletişim becerilerini geliştirdiğini düşünmemektedirler. Katılımcıların %44,3'ü ise bu konuda olumlu bir görüş beyan etmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %26,4'ü aldıkları eğitimin grup/ekip çalışması yeteneğini kazandırdığını düşünmemektedirler. Katılımcıların yaklaşık %36'sının olumlu bir görüş beyan ettiği düşünüldüğünde alınan eğitimlerin takım çalışmasına katkısının düşük olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılanların %7'si aldıkları eğitimin sosyalleşmelerini arttırdığını düşünmemektedir.

Öğrencilerin Bölüm İle İlgili Memnuniyet Derecesi

Yirmi yedi ve otuzuncu sorular öğrencilerin bölüm ile ilgili memnuniyet derecesini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Tablo 4. Bölüm İle İlgili Memnuniyet Derecesi

	Bölüm Memnuniyet	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
27	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümüne bilinçli bir tercihle geldim	12,5	14,1	23,4	22	28
28	Tekrar seçme şansım olsaydı yine aynı bölümü seçerdim	25,6	16,1	25	16,6	16,7
29	Bölüm öğretim üyelerinin bizlere karşı tutum ve davranışlarından memnunum	7	12,2	30,7	30	20,1
30	İdari personelin bizlere karşı tutum ve davranışlarından memnunum	13	16	31,9	24,6	14,5

Araştırmaya katılanların %28'i Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerine bilinçli bir tercihle geldiklerini ifade etmişlerdir. Bilinçli bir tercih ile bölüme geldiklerini "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" seçeneği ile ifade edenlerin toplamı düşünülürse %50'lik bir oran olduğu görülür.

Bu durum öğrencilerin kimlik algısı oluşumunda olumlu bir durum olarak yorumlanabilir. Bu noktada %24'lük kararsızlar, %14'lük katılmayanlar ve %12'lik hiç katılmayanların durumlarının da iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Araştırmaya katılanların %24,ü tekrar seçeme şansları olsaydı yine aynı bölümü seçecekleri düşüncesine hiç katılmamakta iken aynı bölümü tekrar seçeceğini "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" seçenekleri ile ifade edenlerin oranı %33 olmuştur. Bu soru için de azımsanmayacak bir oranda (%25) kararsızlık olduğunu belirten öğrenci grubu söz konusudur.

Bölüme ilişkin memnuniyetsizlikler ortaya çıkan çarpıcı sonuçlardan birisidir. Daha önce de belirtildiği gibi aradıklarını bulamama, bölümün statüsünün düşük olduğuna ilişkin inançları, kimlik algılarının olmaması bu sonuçlar üzerinde etkili olabilir. Ayrıca yaşanan işsizlik hikâyeleri de motivasyonları üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır.

Araştırmaya katılanların %7'i bölüm öğretim üyelerinin kendilerine karşı olan tutum ve davranışlarından memnun olmadığını belirtirken %50'si bölüm öğretim üyelerinin kendilerine karşı olan tutum ve davranışlarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %29'u idari personelin kendilerine karşı olan tutum ve davranışlarından memnun değil iken %25'i "Katılıyorum" ve %15'i "Tamamen Katılıyorum" seçeneklerini tercih etmişlerdir. Genel olarak öğrenciler idari personelin tutum ve davranışlarından memnun olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin Ölçme Değerlendirme İle İlgili Memnuniyet Derecesi

Bölümde verilen derslerden yapılan sınavlara ilişkin algıların ölçüldüğü bu bölümde, ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin memnuniyet ölçülmüştür. Bu kısımda, öğretim üyelerinin sınav sonuçları hakkında öğrencilere geri bildirim yapıp yapmadıkları konusu da incelenmiştir.

Tablo 5. Ölçme Değerlendirme Memnuniyet Derecesi

	Ölçme Değerlendirme	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
31	Bölümümde, çalıştığım dersin karşılığını alabildiğime inanıyorum	10,4	18	37,8	24,2	9,6
32	Sınavların tarafsız ve objektif ölçütlere göre yapıldığını düşünüyorum	9,1	14,6	29,3	29	18
33	Dersten aldığım geçer not, ders hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumu gösterir	15	19,8	32,4	23	9,8
34	Bölümümde, sınavlar yanında ödev ve proje gibi faaliyetler de değerlendirmeye katılıyor	18	19	28,6	22,4	12
35	Öğretim üyelerinin, sınav sonuçları hakkında öğrencilere geri bildirim yaptığını düşünüyorum	13,1	19,6	31,2	22,6	13,5

Araştırmaya katılanların %34'ü "Tamamen Katılıyorum" ve "Katılıyorum" seçeneklerini tercih ederek bölümlerinde aldıkları dersler için çalıştıklarında karşılığını aldıkları düşüncesine katılmaktadırlar.

Araştırmaya katılanların %9'u sınavların tarafsız ve objektif ölçülere göre yapıldığını düşünmemekte iken %47'si bu ifadeye "Tamamen Katılıyorum" ve "Katılıyorum" seçeneklerini tercih ederek sınavların objektif ve tarafsız bir biçimde yapıldığını düşündüğünü ifade etmiştir.

Araştırmaya katılanların %9,9'u "Dersten aldığım geçer not, ders hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumu gösterir" ifadesine tamamen katılmaktadır. Bu ifadeye katıldığını belirtenlerin oranının da %23 olduğu görülmekte ve toplam olarak ifadeye %33 oranında katılım olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanların %13'ü, "Öğretim üyelerinin, sınav sonuçları hakkında öğrencilere geri bildirim yaptığını düşünüyorum" ifadesine hiç katılmamakta iken %22'si bu ifadeye katılmakta ve %13'ü de tamamen katılmaktadır.

Öğrencilerin Demokratik Haklar İle İlgili Memnuniyet Derecesi

Bu kısımda öğrencilerin düşüncelerini ifade edebilme, temsil edilme ve demokratik haklarına ilişkin sorular sorulmuştur.

Tablo 6. Demokratik Haklar Memnuniyet Derecesi

	Demokratik Haklar	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
36	Bölümümde düşüncelerimi rahatlıkla ifade edebiliyorum	8,3	15,7	33,3	26,2	16,5
37	Bölümümde öğrencileri ilgilendiren konularda verilen kararlara katılabiliyorum	10,5	18,1	35,5	24	11,9
38	Bölümümüzde, öğrenci temsilciliği seçimlerinin demokratik şekilde yapıldığını düşünüyorum	13,1	14,4	30,3	24	18,2

Araştırmaya katılanların %8'i, bölümlerinde düşüncelerini rahatlıkla ifade ettiklerini düşünmemekte iken %26'sı ifadeye katılmakta ve %16'sı da tamamen katılmaktadır. Öğrencilerin yarıya yakını düşüncelerini rahatlıkla ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %28'i bölümlerinde öğrencileri ilgilendiren konularda verilen kararlara katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Kararlara katılabildiğini ifade eden öğrencilerin oranı ise %24 "Katılıyorum" ve %12'si "Tamamen Katılıyorum" biçimindedir

Araştırmaya katılan öğrencilerin %13,1'i bölümlerinde öğrenci temsilciliği seçimlerinin demokratik şekilde yapıldığını düşünmemekte iken %24'ü bu ifadeye katılmakta ve %18'i tamamen katılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir bölümünün öğrenci temsilciliği seçimlerinin demokratik bir şekilde yapıldığını düşündüğünü söyleyebiliriz.

Öğrencilerin Sosyal ve Sanatsal İmkânlar İle İlgili Memnuniyet Derecesi

Otuz dokuzdan kırk bire kadar olan sorular, katılımcıların sosyal ve sanatsal imkanlarını ölçmeyi amaçlamaktadır.

Tablo 7. Sosyal ve Sanatsal İmkânlar Memnuniyet Derecesi

	Sosyal ve Sanatsal İmkânlar	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
39	Bölümümde sosyal sorumluluk projelerinde görev alma imkânı bulabiliyorum	22,7	24,7	29,3	15,4	7,9
40	Bölümümde kültürel ve sanatsal becerilerimi geliştirmeye imkân bulabiliyorum	26,4	26,2	28,7	12,9	5,8
41	Öğrenci topluluklarında görev alma ve etkinlik yapma konusunda desteklendiğimi düşünüyorum	23,2	22,5	29,7	16,2	8,4

Araştırmaya katılanların %23,3'ü bölümlerinde sosyal sorumluluk projelerinde görev alma imkânı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadeye hiç katılmadığını belirten öğrenciler %23 ve katılmadığını ifade edenler %25'tir. Bu ifade ile ilgili olarak sosyal sorumluluk projelerinde yer alma imkânlarının öğrencilere yeterince sunulmadığı sonucu çıkmaktadır.

Araştırmaya katılanların %6'sı bölümlerin de kültürel ve sanatsal becerilerini geliştirmeye imkân bulabildiklerini ifade etmekte iken bu ifadeye %26 oranında "Hiç Katılmıyorum" ve yine aynı oranda "Katılmıyorum" biçiminde bir tercih belirtme durumu söz konusu olmuştur. Bu durumda Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinin öğrencilerine kendilerini kültürel ve sanatsal becerilerini geliştirmeye imkân vermediği söylenebilir.

Araştırmaya katılanların %23,3'ü öğrenci topluluklarında görev alma ve etkinlik yapma konusunda desteklenmediklerini düşünmektedirler. Bu ifadeye "Hiç Katılmıyorum" ve "katılmıyorum" biçiminde cevap verenlerin oranı %46 olmuştur.

Öğrencilerin Kimlik Algısı İle İlgili Memnuniyet Derecesi

Araştırmanın son kısmı (42-48 sorular arası) öğrencilerin kimlik algısını ölçmeyi hedeflemektedir.

Tablo 8. Kimlik Algısı Memnuniyet Derecesi

	Kimlik Algısı	MEMNUNİYET DERECEŚİ (%)				
		1	2	3	4	5
42	Aldığım derslerin kendimi daha iyi tanımam için yeterli olduğunu düşünüyorum	10,2	21,2	39,3	21,3	8
43	Kendimi diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha avantajlı hissediyorum	13,8	19,5	31,3	22,9	12,5
44	Bölümde aldığım eğitimin kişiliğimi ve hayata bakışımı şekillendirdiğini düşünüyorum	6,1	14,3	32,8	30,8	16
45	Çevremdeki insanların eğitim aldığım bölüm hakkında bilgi sahibi olduğunu düşünüyorum	33,5	26,2	24	11,2	5,1
46	Bölümümün, iş başvurumun olumlu sonuçlanması için yeteneklerimi geliştirdiğine inanıyorum	10,3	23,1	39	20	7,6
47	Bölümümün, mükemmel bir iş başvuru formuna sahip olabilmemi sağlayacağını düşünüyorum	17,5	26,8	35,4	14,3	6
48	Bölümümün, beni ülke sorunlarına duyarlı, sorumlu bir birey olarak yetiştirdiğini düşünüyorum	7,4	13	29,8	27,4	22,4

Araştırmaya katılanların %29'u derslerin kendilerini daha iyi tanımaları için yeterli olduğunu düşünmekte iken %31'i ise bu ifadeye katılmamaktadır.

Araştırmaya katılanların %36'sı kendilerini diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha avantajlı hissetmesi ifadesine "Tamamen Katılıyorum" biçiminde cevap vermiş iken %23'ü "Katılıyorum" seçeneğini işaretlemiştir. Ancak katılmama ve karasız olma durumlarının toplamı da öğrencilerin kendilerini diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre avantajlı görmediklerini ortaya koyması bakımından düşündürücüdür. Zira bölümün disiplinlerarası özelliği ile öğrencileri diğer bölümlere göre daha avantajlı kılacağı varsayımı bölüm tanıtımları vb. ortamlarda sıklıkla vurgulanan bir durumdur. Araştırmaya katılan öğrenciler bakımından durumun aynı şekilde algılanmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılanların %6'sı bölümlerinde aldıkları eğitimin kişiliklerini ve hayata bakış açılarını şekillendirmediğini düşünmekte iken %47'si bölümlerinde aldıkları eğitimin kişiliğini ve hayata bakışını şekillendirdiğini düşüncesine katıldığını ifade etmektedir.

Araştırmaya katılanların %5'i çevrelerindeki insanların eğitim aldıkları bölüm hakkında bilgi sahibi olduklarını düşünmekte iken %33'ü bu ifadeye "Hiç Katılmıyorum" seçeneğini ve %26'sı da "Katılmıyorum" seçeneğini işaretleyerek çevresindeki insanların bölümleri hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmişlerdir.

İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün TÜBİTAK desteğiyle gerçekleştirdiği "Türkiye'de Çalışma Yaşamı ve Mesleklerin İtibarı" konulu araştırma genellikle doktor, avukat, profesör, mühendis, asker ve de bürokrat gibi mesleklerin toplumsal itibarlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkarmıştır. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünün, bölüm olarak çok tanınırlığın olmaması ve bölüm mezunlarının mezun olunca ne iş yapacağını net bir sınıf ayrımında yer almaması gibi bir algı oluşturmaktadır. Doktor, mühendis gibi toplumsal statü algısı ile tanımlanmamış olması ayrıca bölüm itibarını da düşürmektedir (Kaya, 2015).

Oysaki günümüzde meslek çeşitliliği artmıştır. Bugün üniversiteler, çok farklı bölümleri uzmanlık alanlarına göre sınıflandırmıştır. Bu tür kimlik algısının yüksek olmadığı meslekler arasından da çok itibarlı ve statülü meslekler çıkmaktadır. Toplumsal algıyı yükselten konu, çıktı olarak ne kadar ücret aldığı ve para kazandığı konusudur. Bu algının her meslek için geçerli olabileceği beklenti değerle veya çaba ve güvenle bağlantılı olduğu değerlendirilmelidir.

Araştırmaya katılanların %8'i bölümlerinin iş başvurusunun olumlu sonuçlanması için kendi yeteneklerini geliştirdiğini düşünmekte iken %10'u bu ifadeye hiç katılmamaktadır.

Araştırmaya katılanların %20'si "Bölümümün, mükemmel bir iş başvuru formuna sahip olabilmemi sağlayacağını düşünüyorum" ifadesine katılmakta iken %45'i bu ifadeye katılmamaktadır.

"Bölümümün, beni ülke sorunlarına duyarlı, sorumlu bir birey olarak yetiştirdiğini düşünüyorum" ifadesine tamamen katılan öğrencilerin oranı %22 iken hiç katılmayanların oranı %7'dir.

Sonuç ve Değerlendirme

Günümüzün *bilgiye dayalı ekonomide* firmalar beşerî sermaye stoklarını artırarak rekabetçi avantaj elde etmeye çalışmaktadır. Eğitim sisteminin işgücü piyasasının değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmesinin yanı sıra eğitimleri ile uyumlu alanlarda iş bularak işgücü piyasalarına dâhil olan gençlerin oranı da ülkelerarası karşılaştırmalarda önemli olmaktadır. Her ne kadar eğitim sürecinin öğrencilere çalışma alışkanlığı ve uygun beceriler kazandırma amacı taşıdığı ve bu yolla toplumsal rolleri ve beşerî kaynakların dağılımını sağladığı, okullarda verilen eğitimin işveren ihtiyaçlarına cevap verecek elemanların yetiştirilmesini sağlamayı amaçladığı söylene de bu durum uygulamada karşılaşılan genç işsizliğini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Okullar toplum ihtiyaçlarına cevap verme fonksiyonunu kendiliğinden gerçekleştirilememektedir. Eğitim hem rekabet edebilirlik hem de istihdam edilebilirlik açısından etkileri olan anahtar bir faktör olarak üretim sürecinde artan bir öneme sahiptir. Bu süreç literatürde okuldan çalışma yaşamına geçiş olarak adlandırılmaktadır. Okuldan çalışma yaşamına geçiş süreci eğitim döneminin bitişi ile düzenli istihdam biçimine geçiş arasında geçen sürede kişilerin karşılaştığı tüm seçeneklerin bir arada değerlendirilmesinin yapıldığı bir dönemi ifade etmektedir. Bu anlamda okuldan çalışma yaşamına geçiş konusu gençler bakımından olduğu kadar işgücü piyasası dengesi bakımından da önemlidir.

Eğitim istihdam ilişkileri, üretim biçimindeki dönüşüm ve küreselleşme ile birlikte zaman içinde önemli değişime uğramıştır. Günümüzde yaşam boyu öğrenme gibi farklı biçimler alabilmektedir.

Okuldan çalışma yaşamına geçiş konusu işgücü piyasalarında yarattığı sonuçlar bakımından üzerinde yoğun olarak çalışılan bir inceleme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Konunun lise düzeyindeki eğitimden sonra çalışma yaşamına geçiş, üniversite sonrası çalışma yaşamına geçiş, genç işsizliği gibi işgücü piyasası sonuçları itibariyle ele alındığı çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak konunun teorik boyutunun çeşitli yönleriyle ayrıntılı olarak ele alınması bu dönemin özelliklerinin daha iyi anlaşılması ve doğru politikalar geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar öğrencilerin uygulamalı eğitimler ve staj gibi uygulamalarla iş hayatına hazırlanması aşamasında sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencileri eğitimleri sırasında öğretim üyeleri ile sağlıklı ilişkiler kurabilen, etkin ve verimli ders işlenen, etik değerler konusunda duyarlı bireyler olarak yetiştirilirken uygulama ve işgücü piyasaları ile bütünleşme imkânları bakımından yeterince desteklenmemektedirler. Konu ile ilgili olarak tüm bölümlerin temsili ile oluşturulacak bir komisyonun ders programlarının ve içeriklerin gözden geçirilerek güncellenmesi, öğrencilerin çabaları ile beklentilerini eşdeğerde tutarak kimlik algılarının artırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunulması da dâhil olmak üzere bir politika çerçevesi geliştirmesi önerilmektedir. Ayrıca;

- Meslek sınavlarına yönelik derslerin sayısının artırılması,
- Kamu ve özel sektördeki işe alım ilanlarında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümüne yer verilmesi,
- Sosyal tarafların duyarlılığının artırılması,
- Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri öğrencilerinin bölüm bağlılığının artırılması ve aidiyet duygusunun oluşturulması,
- Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri öğrencilerinin motivasyonlarının artırılması,
- Mevcut öğrenciler aracılığıyla bölümün tercih edilirliliğinin artırılması,
- "Çalışma Ekonomisti" meslek tanımının kullanılabilir hale getirilmesi
- Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri müfredatının uluslararası düzeyde akredite edilmesi
- Öğrencilerin yurtdışı hareketlilik imkânlarının artırılması
- Bölümlerde modüler (sosyal güvenlik, insan kaynakları, bakanlık uzmanlığı vb.) yapının tesis edilmesi
- Yabancı dil eğitiminin kuvvetlendirilmesi
- Proje tabanlı eğitim sistemine geçilmesi önemlidir.

Son olarak bölüme ilişkin kimlik algılarının artırılması için gerekli olan bilgiyi bulmak ve bunu öğrencilere yansıtmak, öğrencilerde özgüven oluşturmak, dönütler almak ve bunları yorumlamak, bölümün imajını değiştirerek yeni vizyonları öğrencilerle paylaşmak gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Anadolu Üniversitesi (2017), Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, <http://abp.anadolu.edu.tr/tr/program/programProfili/208/8>, (15.04.2017).
- Bedir, E. (2002). Yirmibirinci Yüzyılda İstihdamın Artan Önemi ve Eğitim İstihdam İlişkisi, *Kamu-İş Dergisi*, 7(1), <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/712.pdf> (27.5.2004).
- Davies, D. (1998). "The Virtual University: A Learning University", *Journal of Workplace Learning*, 10 (4), 175-213.
- Duman, Ş.A. Paşamehmetoğlu, A. ve Poyraz, A.B. (2013). "Örgütsel Kimlik Algısı, Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *JUBEPS Journal of Business Economics and Political Science*, 2 (4), 75-85.
- Erdoğan, E. ve M. Ç. Özdemir (2015). Eğitimli Genç İşsizliği Araştırması: Sakarya ili Örneği, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Gerro, T.K. ve Yaish, M. (2003). "Higher Education: Is More Better? Gender Differences in Labour Market Returns to Tertiary Education in Israel", *Oxford Review of Education*, 29 (4), 571-592.
- Gündoğan, N. (2005). "Okuldan Çalışma Hayatına Geçiş: Örnek Uygulamalar", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası Toker Dereli' ye Armağan, 55 (1), 105-122.
- İŞKUR (2015), Çalışma Ekonomisti, Meslekleri Tanıyalım Meslek Arama Motoru, <http://e-ogrenme.iskur.gov.tr/oyscontent/Courses/Course162/pdf/c1/1.pdf>, (17.04.2015).
- Jallade, J.P. (1983). "Are European Patterns Relevant to Developing Countries in the Transition from School to Work", *European Journal of Education*, 18 (4), 359-365.
- Kaya, Yunus ve diğ., (2015), Türkiye'de Çalışma Yaşamı ve Mesleklerin İtibarı, <http://turkeyses.net/meslekiitibar/>, (06.04.2017).
- Makal, A. (2008). "Çeyrek Yüzyılın İçinde Kendimize Bakmak: Kuruluşlarının 25. yılında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme". *Çalışma ve Toplum Dergisi*, (1), 16. 11-25.
- Mare, R. D.; Winship, C. ve Kubitschek, W. N. (1984). "The Transition from Youth to Employment to Adult: Understanding the Age Pattern of Employment", *The American Journal of Sociology*, 90 (2), 326-358.
- OECD (2008). Türkiye'nin Gelecek Nesillerine Yatırım Yapmak: Okuldan İşe Geçiş ve Türkiye'nin Kalkınması, Rapor No: 44048 TU, OECD, http://siteresources.worldbank.org/.../Youth_Employment_Study-tr.pdf, (3.6.2009).
- Sakarya Üniversitesi (2017), Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, <http://www.ceko.sakarya.edu.tr/tr/icerik/5723/7906/tarihce>, (15.04.2017).
- Savaş, V.(1986). Kalkınma Ekonomisi (4. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Ünal, F. (2003). İstihdam Edilebilirlik Becerileri ve Bu Becerilerin Kazanılmasına Yönelik Stratejiler, *Kurgu Dergisi*, 20, 281-298.
- Yorgun, S. (2009). "Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinde Tez Konuları Ve Paradigma Değişiklikleri", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, (1) 20. 45-60.
- YÖK (2017a), Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr>, (06.04.2017).
- YÖK (2017b), Üniversitelerimiz, <http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz>, (21.07.2017).